

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут агроекології та землеустрою

05-02-228S

СИЛАБУС навчальної дисципліни		SYLLABUS	
Розробка стратегій сталого розвитку		Elaboration of the strategy for sustainable development	
Шифр за ОП	BK20	Code in Degree Programme	
Освітній рівень: Бакалаврський (перший)		Level of Education: Bachelor's (first)	
Галузь знань Виробництво та технології	18	Field of Knowledge Production and technologies	
Спеціальність Технології захисту навколишнього середовища	183	Field of Study Environmental protection technologies	
Освітня програма: Технології захисту навколишнього середовища		Degree Programme: Environmental protection technologies	

РІВНЕ – 2023

Силабус навчальної дисципліни «Розробка стратегій сталого розвитку» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, які навчаються за освітньо-професійною програмою Технології захисту навколишнього середовища за спеціальністю 183 «Технології захисту навколишнього середовища». Рівне : НУВГП, 2023. 10 сторінок.

ОПП на сайті університету: <https://ep3.nuwm.edu.ua/28176/>

Розробник силабусу: *е-підпис* Клименко Людмила Валентинівна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Силабус схвалений на засіданні кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства
Протокол № 15 від 28 серпня 2023 року

Завідувач кафедри:
е-підпис Клименко М.О., д. с.-г. н., професор

Керівник ОП:
е-підпис Статник І.І., к. с.-г. н., доцент

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІАЗ
Протокол № 1 від 29 серпня 2023 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІАЗ:
е-підпис Прищепа А.М., д. с.-г. н., професор

© НУВГП, 2023

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСИПЛІНИ «Розробка стратегій сталого розвитку» ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>
Освітня програма	<i>Технології захисту навколишнього середовища</i>
Спеціальність	<i>183 Технології захисту навколишнього середовища</i>
Рік навчання, семестр	<i>3-й рік навчання, 6-й семестр</i>
Кількість кредитів	<i>5 кредитів ЄКТС</i>
Лекції:	<i>30 год. – д. ф. н.; 2 год. – з. ф. н.</i>
Практичні заняття:	<i>30 год. – д. ф. н.; 14 год. – з. ф. н.</i>
Самостійна робота:	<i>90 год. – д. ф. н.; 134 год. – з. ф. н.</i>
Форма навчання	<i>денна/заочна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>залік</i>
Мова викладання	<i>державна</i>
ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА	

Лектор

Клименко Людмила Валентинівна
кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Вікіситет	https://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Клименко_Людмила_Валентинівна
ORCID	https://orcid.org/0000-0001-9030-0506
Як комунікувати	l.v.klimenko@nuwm.edu.ua

ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Мета та завдання

Метою вивчення дисципліни «Розробка стратегій сталого розвитку» є оцінювання стану соціально-економічно-екологічної системи, прогнозування умов сталого розвитку населених пунктів, запобігання розбалансуванню системи, розробка заходів щодо забезпечення сталого розвитку.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- концепцію сталого розвитку;
- сучасний стан розвитку населених пунктів;
- основні напрями державної політики щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів;
- основні заходи з реалізації державної політики;
- підходи до розробки стратегії сталого розвитку населених пунктів.

Вміти:

- оцінювати стан соціо-економіко-екологічної системи населених пунктів;
- визначати слабкі сторони населених пунктів та встановлювати пріоритетні напрями для покращення стану трьох підсистем;
- розробляти стратегічні напрями, цілі та завдання для покращення соціальної, економічної та екологічної підсистем населених пунктів.

Посилання на розміщення освітньої компоненти на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=1520>

Передумови вивчення (місце освітнього компонента в структурно-логічній схемі)

Передумови вивчення забезпечують навчальні дисципліни: «Загальна екологія», «Засади сталого розвитку суспільства»

ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 07. Прагнення до збереження навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства.

ЗК 08. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ФК 04. Здатність здійснювати контроль за забрудненням повітряного басейну, водних об'єктів, ґрунтового покриву та геологічного середовища.

ФК 09. Здатність оцінювати вплив промислових об'єктів та іншої господарської діяльності на довкілля.

ФК 10. Здатність до вибору технологій захисту складових навколишнього природного середовища для забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку територій в умовах швидкої трансформації природного середовища.

Програмні результати навчання

ПР02. Вміти аналітично опрацьовувати іншомовні джерела з метою отримання інформації, що необхідна для розв'язання природоохоронних завдань.

ПР05. Вміти розробляти проекти з природоохоронної діяльності та управляти комплексними діями щодо їх реалізації.

ПР14. Вміти обґрунтовувати ступінь відповідності наявних або прогнозованих екологічних умов завданням захисту, збереження та відновлення навколишнього середовища.

ПР15. Здійснювати вибір технологій захисту навколишнього природного середовища для забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку територій в умовах швидкої трансформації природного середовища.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСВІТЬОГО КОМПОНЕНТА

Методи та технології навчання	Проблемні лекції, семінарські, практичні роботи, дискусії, ділова гра, вирішення проблемних ситуацій
Засоби навчання	Мультимедійний проектор, роздатковий матеріал, комп'ютерне обладнання для роботи з інтернет-ресурсами
ЛЕКЦІЙНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
Тема	
Кількість годин (денна/заочна), результати навчання, література	Зміст тем
Тема 1. Стратегія сталого розвитку населених пунктів, її мета та основні завдання.	
лекцій – 4/1 год. практичних – 2/0 год самостійні – 12/16 год ПР02, ПР05 Література: [1, 2]	Сутність, об'єкт, предмет, методи стратегії сталого розвитку. Завдання стратегії. Наукову передумови формування засад сталого розвитку.
Тема 2. Вивчення концепції сталого розвитку.	
лекцій – 4/1 год. практичних – 4/2 год самостійні – 12/16 год ПР02, ПР05 Література: [1, 2, 3]	Загальні положення. Сучасний стан розвитку населених пунктів. Основні напрями державної політики щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів. Основні заходи з реалізації державної політики щодо забезпечення стійкого розвитку населених пунктів. Правові та економічні засади реалізації державної політики щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів.
Тема 3. Організаційні та методичні основи формування стратегії сталого розвитку.	
лекцій – 2/0 год. практичних – 4/2 год самостійні – 10/16 год ПР02, ПР05 Література: [1, 2, 5]	Поняття й особливості стратегії сталого розвитку. Концепція структурного механізму стратегії сталого розвитку.
Тема 4. Підходи до розробки стратегії сталого розвитку.	
лекцій – 4/0 год. практичних – 4/2 год самостійні – 12/16 год ПР02, ПР05 Література: [1, 2, 5,]	Сутність моделі сталого розвитку. Сучасний економічний, соціальний та екологічний стани населених пунктів. Основні напрями політики із забезпечення сталого розвитку населених пунктів. Головні цілі політики в рамках упровадження моделі сталого розвитку.
Тема 5. Оцінка еколого-економічного стану та передумов формування ефективної стратегії сталого розвитку.	

лекцій – 4/0 год. практичних – 4/2 год самостійні – 12/16 год ПР02, ПР05, ПР14 Література: [1, 5]	Аналіз зовнішнього середовища: передумови розробки стратегії сталого розвитку населених пунктів. Тенденції техногенного навантаження на навколишнє природне середовище. Загрози, що спричинили впровадження стратегії сталого розвитку.
Тема 6. Принципи розробки стратегії сталого розвитку населених пунктів.	
лекцій – 4/0 год. практичних – 4/2 год самостійні – 10/18 год ПР14, ПР15 Література: [1, 2, 5]	Економічний напрям. Соціальний напрям. Екологічний напрям
Тема 7. Моделювання стратегії сталого розвитку з використанням системи збалансованих показників	
лекцій – 4/0 год. практичних – 4/2 год самостійні – 10/16 год ПР14, ПР15 Література: [1-5]	Альтернативні системи збалансованих показників стратегії сталого розвитку. Системи збалансованих показників стратегії сталого розвитку. Системно-динамічна модель стратегії сталого розвитку.
Тема 8. Етапи розробки стратегій сталого розвитку.	
лекцій – 4/0 год практичних – 4/2 год самостійні – 12/20 год ПР15, ПР14 Література: [1- 5]	Мета, основні завдання та передумови розробки стратегій сталого розвитку НП. Розрахунок індексу СЕЕ розвитку населених пунктів. Типологія населених пунктів по рівням розвитку. Напрями, цілі та завдання щодо покращення СЕЕ розвитку населених пунктів.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
1. Особливості розробки стратегії сталого розвитку
2. Основні підходи до приведення показників різних типів до нормованого виду
3. Приклади розрахунку інтегрованих показників основних підсистем населених пунктів
4. Встановлення пріоритетних проблем розвитку населених пунктів
5. Розробка стратегічних напрямків та цілей для покращення економічної підсистеми населених пунктів
6. Розробка стратегічних напрямків та цілей для покращення соціальної підсистеми населених пунктів
7. Розробка стратегічних напрямків та цілей для покращення екологічної підсистеми населених пунктів
8. Особливості типології населених пунктів за рівнем їх розвитку
9. Підхід до підбору та встановлення індикаторів різних підсистем, їх аналіз (семінар)
10. Шляхи реалізації стратегії стійкого розвитку населених пунктів (семінар)
Форми та методи навчання

Проведення лекційних занять передбачає демонстрацію презентацій із відповідним темі заняття теоретичним матеріалом та відео-роликів щодо впровадження принципів сталого розвитку. Частина лекційного заняття відводиться на діалогові технології, розгляд можливих практичних ситуацій у вигляді кейсових пакетів та дискусію. Здобувачі ВО мають можливість публічного виступу із презентацією лекційного матеріалу.

Практичні заняття передбачають виконання завдань за індивідуальними вихідними даними. У контексті практичних робіт застосовуються пошукові інтернет-системи та прикладні комп'ютерні програми Microsoft Excel і Google таблиці. За рішенням академічної групи одна з практичних робіт може бути замінена проведенням ділової гри, яка моделює конкретне професійне завдання еколога. Метою ділової гри є розробка конкретних пропозицій, щодо формулювання стратегічної мети, місії розвитку регіону, визначення стратегічних напрямків розвитку соціальної, економічної, екологічної сфер регіону, формулювання стратегічних і операційних цілей та завдань сталого розвитку регіону.

До проведення навчальних занять долучаються фахівці-практики.

Здобувачі ВО всіх форм навчання мають доступ до навчальних матеріалів, методичного забезпечення та інструкцій щодо самостійного опрацювання тем курсу на платформі Moodle та цифрового репозиторію НУВГП.

Здобувачі ВО отримують усі необхідні консультації для демонстрації знань та вмінь на наукових конференціях, круглих столах, у публікаціях, аудиторних дискусіях, написанні кваліфікаційної випускової роботи.

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

Під час лекційних та практичних занять застосовуються мультимедійний проектор, ноутбук, телевізор, бібліотечні та інтернет фонди нормативно-правових документів (закони, постанови КМУ, ДСТУ), Google таблиці і Google-форми (корпоративна підписка), навчальні посібники, монографії, наукові та популярні статті. Здобувачі ВО використовують методичний матеріал, підготовлений викладачем: презентації за лекціями, конспекти лекцій, методичні вказівки до практичних, занять і самостійної роботи

Порядок та критерії оцінювання

Для досягнення цілей та завдань курсу здобувачам потрібно засвоїти теоретичний матеріал та здати модульні контролі знань, а також вчасно виконати та захистити практичні роботи. В результаті можна отримати такі обов'язкові бали:

– 60 балів – за вчасне виконання і захист практичних робіт та інших поточних завдань (самостійна робота), що становить поточну складову оцінки;

– 40 балів – модульні контролі (20+20).

Всього 100 балів.

Поточне оцінювання та проведення контрольних заходів у межах курсу відбувається згідно таких нормативних документів НУВГП: Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти <https://ep3.nuwm.edu.ua/25889/>; Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та роботу екзаменаційної комісії <http://ep3.nuwm.edu.ua/8545/>; Порядок ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/25072/>; Положення про навчально-науковий центр незалежного оцінювання Національного університету водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/4184/>.

Повний про перелік локальних нормативних документів, що регламентують організацію освітнього процесу НУВГП (з останніми змінами та доповненнями) знаходиться за посиланням: <https://nuwm.edu.ua/sp/dokumentiv#1690-perelik-lokalnikh-normativnikh-dokumentiv-shcho-reglamentuyut-organizatsiyu-osvitnogo-protsesu>

Поєднання навчання та досліджень

Під час лекційних та практичних занять застосовуються мультимедійний проектор, ноутбук, телевізор, бібліотечні та інтернет фонди нормативно-правових документів (закони, постанови КМУ, ДСТУ), Google таблиці і Google-форми (корпоративна підписка), навчальні посібники, монографії, наукові та популярні статті.

Здобувачі ВО використовують методичний матеріал, підготовлений викладачем: презентації за лекціями, конспекти лекцій, методичні вказівки до практичних, занять і самостійної роботи.

Інформаційні ресурси

Рекомендована література

Основна

1. Клименко, М. О. та Клименко, О. М. та Клименко, Л. В. (2018) *Сталий розвиток місцевих громад*. Видавничий дім «Кондор», Київ. ISBN 978-617-7582-57-0
2. Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку. Навчальний посібник. – Рівне-2010,-268 с.
3. Концепція сталого розвитку населених пунктів. – Постанова Верховної Ради України від 24.12.1999 р. №1359-14.
4. Клименко М.О., Боголюбов В.М., Клименко Л.В., Брежицька О.А. Практикум з розробки стратегій місцевого сталого розвитку: навчальний посібник [М.О. Клименко, В.М. Боголюбов, Л.В. Клименко, О.А. Брежицька] / За ред. М.О. Клименка і В.М. Боголюбова. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013 – 230 с.
5. Методичні вказівки до практичних робіт із навчальної дисципліни «Розробка стратегій сталого розвитку населених пунктів» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійними програмами «Екологія», «Технології захисту навколишнього середовища» спеціальностей. 101 «Екологія», 183 «Технології захисту навколишнього середовища» денної і заочної форм навчання [Електронне видання]. [Методичне забезпечення] 05-02-213 Клименко Л. В. (2019)

Допоміжна

6. Мельник А.Г. Основи стійкого розвитку: навчальний посібник.- Суми, 2005, 654 с.
7. Герасимчук З.В. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону. – Луцьк.-2002, 248 с.
8. Масловська, Л.Ц. Сталий розвиток продуктивних сил регіонів: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія / Л.Ц. Масловська. – К. : Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2003, –366 с.
9. Напрями національної політики участі громад у місцевому сталому розвитку. Аналітичний документ, муніципальна програма врядування та сталого розвитку [Текст]. – К. : ПРООН, 2007. – 64 с.
10. Об'єднання сил та ресурсів задля сталого розвитку. Співпраця між муніципалітетами. Посібник для практиків [Текст]. – К. : ПРООН, 2007. – 52 с.

Інформаційні ресурси

11. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua/>
12. Державний комітет статистики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
13. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
14. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.rv.ua/>
55. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cbs.rv.ua/>
16. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>, http://nuwm.edu.ua/MySql/page_lib.php
17. Цифровий репозиторій НУВГП / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/>

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Складові навчальної дисципліни сприяють формуванню універсальних, корисних для будь-якого виду діяльності (між професійних) навичок, які дозволяють швидко адаптуватися до нових умов, змінювати сферу зайнятості, вирішувати нестандартні завдання:

допитливість, ініціативність – під час засвоєння теоретичного матеріалу лекційних занять та самостійної роботи для розширення знань із відповідних тем курсу;

– **цілеспрямованість, наполегливість** – під час виконання практичних робіт, а також індивідуальних завдань для отримання додаткових балів;

– **адаптивність, командна робота** – під час дискусійних обговорень тематичних питань курсу, участі в діловій грі, опрацювання практичних кейсів;

– **соціальна обізнаність і відповідальність** – як результат урахування організаційних вимог курсу, підтримання зворотного зв'язку та вчасного звітування про виконані види діяльності;

– **критичне мислення, лідерство, креативність** – розуміння, аналіз, пошук вирішення актуальних проблем у розрізі дисципліни та висвітлення результатів під час навчальних занять, участі в конференціях і круглих столах та/або наукових публікаціях;

– **самонавчання для професійного та особистісного зростання** – як результат виконання самостійної роботи, в тому числі з електронними навчальними ресурсами та інформаційними базами.

Дедлайни та перескладання

Терміни здачі проміжних контрольних модулів встановлені згідно Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти <https://ep3.nuwm.edu.ua/25072/>.

Перездача тестових завдань перевірки засвоєння теоретичного матеріалу здійснюється згідно з правилами ННЦНО: <https://ep3.nuwm.edu.ua/21123/> та Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/25072>. У разі незгоди здобувача з результатами оцінювання, в день здачі контролю знань в деканат ННІАЗ подається апеляційна скарга, де аргументовано викладається суть питання. До скарги додається роздрукований варіант всіх відповідей цього здобувача під час виконання спроби. Директор ННІ скликає апеляційну комісію для розгляду скарги на яку запрошуються студент та представник ННЦНО, згідно Порядку звернень здобувачів вищої освіти та інших осіб, які навчаються в НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/15467/>

Повний про перелік локальних нормативних документів, що регламентують організацію освітнього процесу НУВГП (з останніми змінами та доповненнями) знаходиться за посиланням: <https://nuwm.edu.ua/sp/dokumenti#1690-perelik-lokalnikh-normativnikh-dokumentiv-shcho-reglamentuyut-organizatsiyu-osvitnogo-protsesu>

Неформальна та інформальна освіта

Здобувач ВО має можливість визнання (перезарахування) результатів навчання в розрізі тематики курсу, які він набув у неформальній та інформальній освіті, згідно Положення про неформальну та інформальну освіту в НУВГП: <https://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/centr-neformaljnoji-osviti/dokumenty>

Правила академічної доброчесності

Організація всіх видів навчальної діяльності в межах курсу проводиться згідно Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/4088/>. У випадках виявлення плагіату при виконанні завдання, здобувач не отримує бали і повинен виконати завдання повторно, згідно Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату в Національному університеті водного господарства та природокористування (нова редакція) <http://ep3.nuwm.edu.ua/10325/>. Здобувачі та викладачі повинні дотримуватися Положення про академічну доброчесність в Національному університеті водного господарства та природокористування: <https://ep3.nuwm.edu.ua/25004/>
Більше матеріалів щодо дотримання принципів академічної доброчесності: сайт Національного агентства забезпечення якості вищої освіти <https://naqa.gov.ua/>; сторінка НУВГП «Якість освіти» <http://nuwm.edu.ua/sp> та Сайті Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project — SAIUP) <https://academiq.org.ua/>
Повний про перелік локальних нормативних документів, що регламентують організацію освітнього процесу НУВГП (з останніми змінами та доповненнями) знаходиться за посиланням: <https://nuwm.edu.ua/sp/dokumenty#1690-perelik-lokalnikh-normativnikh-dokumentiv-shcho-reglamentuyut-organizatsiyu-osvitnogo-protsesu>

Вимоги до відвідування

У випадку пропуску здобувачем ВО заняття (лікарняні, мобільність і т. ін.) відпрацювати можна під час консультацій, де здобувач ВО отримує відповідне індивідуальне завдання і звітує про його виконання в узгоджені з викладачем терміни. Розклад консультацій доступний на сторінці кафедри екології, ТЗНС та ЛГ: <http://nuwm.edu.ua/nni-az/kaf-ecology>.

Для роботи з інформаційними ресурсами та проведенні розрахункових завдань здобувачі ВО мають можливість використовувати на заняттях мобільні телефони та ноутбуки. При карантині заняття проводяться в дистанційній формі з використанням Google Meet за корпоративними профілями

Автор
Доцент

Людмила КЛИМЕНКО

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №492
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 58E2D9E7F900307B0400000807E2D0054327D00